

Implementation of Public Environmental Policy in the Countries of the European Union: Experience for Ukraine

UDC: 351/354.1 (477)

DOI: <https://doi.org/10.15421/152349>

Karpenko Oleksandr

Dr.Sc., Full Prof., <https://orcid.org/0000-0002-9301-7973>, dr.karpenko@kneu.edu.ua

Vasiuk Nataliia

Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0002-8493-6644>, vasiuk.nataliia@kneu.edu.ua

Fedirko Nataliia

Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0003-4009-9474>, nataliia.fedirko@kneu.edu.ua

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Kyiv, Ukraine)

Abstract

The article's goal is analyzing and summarizes the approaches to the implementation of the state environmental policy in the countries of the European Union and determines the possibilities of applying foreign experience for Ukraine. **Relevance of research.** In Ukraine, at the legislative level until 2030, modern problems have been defined and the state of the environment has been characterized, in particular, the existing processes of globalization and transformations in society have intensified priorities for environmental protection, and thus require urgent measures by public authorities. In this connection, the study of foreign experience in the implementation of state environmental policy, in particular in the countries of the European Union, becomes relevant. **Results.** Ukraine is a party to a significant number of international bilateral and multilateral agreements in the field of environmental protection. Since 1998, cooperation between Ukraine and the European Union in the field of environmental protection has been aimed at combating the deterioration of the environment and includes the issue of effective implementation of state environmental policy. The unified environmental policy in European countries was initiated since the conference of heads of states and governments was held in Paris in 1972. In the countries of the European Union since the beginning of the 1990s of the XX century, active work is underway to develop environmental management standards. **Conclusions.** It was established that in order to solve existing environmental problems in Ukraine, it is necessary to conduct active international cooperation in the implementation of the state environmental policy. It was determined that in the countries of the European Union there are national levels of law-making and institutional levels, at which legal regulation of topical issues in the field of ecology is carried out. Thus, in 1998, normative legal acts declared the inclusion of environmental protection issues in all areas of policy. The directives of the European Union establish a system of standards in the environmental field. It is proven that the application of the prescriptions of the directives of the European Union is carried out with the aim of harmonizing and adapting the national legislation of a certain country, particularly Ukraine, for the formation of uniform legal bases of state regulation in the environmental sphere. Separate directives in the field of ecology have been singled out in such directions as regarding freedom of access to environmental information; on environmental impact assessment; on ensuring public participation in the development of national environmental policy. The issue of ensuring constitutional provisions in the field of environmental protection in certain countries of the European Union is outlined, in particular, the norms of the Constitutions of the Federal Republic of Germany, Austria, Sweden, Hungary and Poland are analyzed, and it is determined that environmental policy in the countries of the European Union is a key area of activity.

Keywords: environmental policy in EU countries, public environmental policy in Ukraine, public environmental policy strategy, implementation of public environmental policy, international cooperation between Ukraine and the EU in the field of environmental protection, harmonization, and adaptation of national environmental legislation to EU legislation

Реалізація державної екологічної політики в країнах Європейського Союзу: досвід для України

Карпенко Олександр, Васюк Наталія, Федірко Наталія

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Київ, Україна)

Анотація

У статті здійснено аналіз та узагальнено підходи до реалізації державної екологічної політики в країнах Європейського Союзу та визначення можливостей застосування зарубіжного досвіду для України. Визначено сучасні проблеми та охарактеризовано стан довкілля, зокрема наявні процеси глобалізації та трансформацій у суспільстві активізували пріоритети щодо збереження довкілля, і тим самим, потребують термінового вжиття заходів органами публічної влади. В зв'язку з цим набуває актуальності дослідження зарубіжного досвіду реалізації державної екологічної політики, зокрема в країнах Європейського Союзу. Констатовано, що Україна є Стороною значної кількості міжнародних двосторонніх та багатосторонніх угод у сфері охорони довкілля. Обґрунтовано, що співробітництво України та Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього середовища з 1998 року спрямоване на протидію погіршення стану навколишнього середовища і включає спрямоване на здійснення ефективної реалізації державної екологічної політики. Зазначено, що формування єдиної екологічної політики в ЄС започатковано з часу проведення у 1972 р. в Парижі конференції глав держав та урядів, завдяки чому створено необхідні умови для проведення активної роботи щодо розроблення стандартів управління навколишнього середовища. Встановлено, що з метою вирішення наявних екологічних проблем в Україні необхідно проводити активне міжнародне співробітництво при реалізації державної екологічної політики. Визначено, що в країнах Європейського Союзу існують національний рівень правотворчості та інституційний, на яких здійснюється правове регулювання актуальних питань у сфері екології. Так, у 1998 р. нормативно-правовими актами задекларовано включення питань охорони навколишнього природного середовища в усі напрями політики. В директивах Європейського Союзу закріплено систему стандартів в екологічній сфері. Доведено, що застосування приписів директив Європейського Союзу проводиться з метою гармонізації та адаптації національного законодавства певної країни, зокрема України, для формування єдиних правових засад державного регулювання в екологічній сфері. Виокремлено окремі директиви у сфері екології за такими напрямками як щодо свободи доступу до екологічної інформації; про оцінку впливу на стан довкілля; про забезпечення участі громадськості у виробленні національної політики навколишнього природного середовища. Окреслено питання забезпечення конституційних положень у сфері охорони навколишнього природного середовища в окремих країнах Європейського Союзу, зокрема проаналізовано норми Конституцій Федеративної Республіки Німеччини, Австрії, Швеції, Угорщини та Польщі та визначено, що екологічна політика у країнах Європейського Союзу є ключовим напрямом діяльності.

Ключові слова: екологічна політика в країнах ЄС, державна екологічна політика в Україні, стратегія державної екологічної політики, реалізація державної екологічної політики, міжнародне співробітництво України та ЄС у сфері охорони навколишнього середовища, гармонізація та адаптація національного законодавства у сфері екології до законодавства ЄС

Стаття надійшла / Article arrived: 14.11.2023

Схвалено до друку / Accepted: 28.12.2023

Вступ.

Законом України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року» визначено сучасні проблеми та охарактеризовано стан довкілля, зокрема зазначено, наявні процеси глобалізації та трансформацій у суспільстві активізували пріоритети щодо збереження довкілля, і тим самим, потребують термінового вжиття заходів органами публічної влади. На протязі значного відрізка часу економічний розвиток України супроводжувався незбалансованою експлуатацією природних ресурсів, а також низькою пріоритетністю щодо захисту довкілля, що у свою чергу, унеможливило забезпечення сталого розвитку держави (Про Основні засади, 2019). Вирішення вищевказаних екологічних проблем є неможливим без залучення міжнародних організацій та здійснення активного міжнародного співробітництва.

Мета статті: здійснення аналізу та узагальнення підходів до реалізації державної екологічної політики в країнах Європейського Союзу та визначення можливостей застосування зарубіжного досвіду для України.

Методи дослідження.

У процесі дослідження використано загальнонаукові й спеціальні методи дослідження, зокрема системний аналіз, методи узагальнення, порівняння та прогностичний метод.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання реалізації державної екологічної політики в Україні досліджували Н. Малиш, С. Москаленко, Л. Сергієнко, О. Дзюбенко та С. Ожго визначили правові механізми та законодавче забезпечення державної екологічної політики; М. Андрієнко та В. Шако щодо сутності державної екологічної політики; Ю. Боковикова та Н. Коваль визначили стратегічні напрями розвитку державної екологічної політики; Н. Кирич та Т. Лібусь дослідили основні напрями реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні; І. Грудзевич, Д. Стрільчук та Є. Хлобистов визначили економічні та фінансові механізми реалізації державної екологічної політики в контексті сталого розвитку; О. Малеки окреслено механізми формування та реалізації державної екологічної політики та інші науковці.

Питання реалізації екологічної політики в зарубіжних країнах досліджували Г. Буканов, який здійснив порівняльний аналіз світового досвіду державного управління у сфері формування і реалізації екологічної політики; А. Кулько визначив питання правового регулювання охорони довкілля у Європейському

Союзі; М. Андрієнко та В. Шако проаналізували питання адаптації кращих європейських практик щодо реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні; М. Микієвич, Н. Андрусевич та Т. Будякова розробили навчальний посібник «Європейське право навколишнього середовища» та інші науковці.

Результати дослідження.

Україна є Стороною значної кількості міжнародних двосторонніх та багатосторонніх угод у сфері охорони довкілля (до 1998 року була Стороною понад 70 угод). Виконання Україною, визначених багатосторонніми угодами, зобов'язань вимагає приведення чинних законів та підзаконних нормативно-правових актів до нормам міжнародного права (адаптація законодавства) та врахування зарубіжної практики під час розроблення нових законодавчих актів (Про Основні напрями, 1998).

Співробітництво України та Європейського Союзу (ЄС) у сфері охорони навколишнього середовища з 1998 року спрямоване на протидію щодо погіршення стану навколишнього середовища і включає питання щодо здійснення ефективного моніторингу рівнів забруднення та оцінку сучасного стану навколишнього середовища; забезпечення боротьби з локальним, а також і регіональним та транскордонним забрудненням атмосферного повітря та води; забезпечення відновлення природного стану навколишнього середовища; встановлення рівня безпеки діяльності промислових підприємств; забезпечення належної якості води; визначення рівня глобальних кліматичних змін; впровадження екологічної освіти та виховання; виконання положень, визначених Конвенцією про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті та інші питання (Співробітництво між Україною, 2021).

Як визначають вітчизняні науковці, у державах-членах ЄС існують певні рівні правотворчості у сфері екології, зокрема це рівень інституцій ЄС, нормативно-правові акти яких створюють основу внутрішнього правового регулювання окремих країн, забезпечуючи тим самим прийняття рішень; інший рівень – національний, при якому, формуючи норми екологічного права, обов'язково повинен враховувати встановлені положення вищого рівня (Грінєнко, & Мірошніченко, 2015).

Встановлено, що єдина екологічна політика в Європейських країнах започаткована з часу проведення у 1972 р. в Парижі конференції глав держав та урядів. З середини 90-х років ХХ ст. реалізація ефективної екологічної політики виокремлюється як один із ключових напрямів діяльності ЄС, зокрема в 1998 р. було

задекларовано включення питань охорони навколишнього природного середовища в усі напрями політики. Значною подією стало підписання Амстердамського договору у 1997 р., який визначив забезпечення високого рівня екологічного захисту як пріоритетний напрям забезпечення екологічної політики ЄС (Аналіз досвіду, 2012).

Слід зазначити, що в межах ЄС у травні 1990 р. утворені певні інституції, зокрема Європейське Агентство з довкілля (Агентство) та Європейська мережа інформації та спостереження за довкіллям. Основним завданням Агентства є надання державам-членам ЄС об'єктивної інформації для розроблення та реалізації дієвої, результативної та ефективної національної політики щодо захисту довкілля. Повноваження Агентства визначені як виключно дорадчі, але його діяльність має значний вплив на прийняття управлінських рішень та здійснення оцінки вже прийнятих рішень (Політика ЄС, 2002).

В країнах ЄС з початку 1990-х рр. ХХ ст. ведеться активна робота щодо розроблення стандартів менеджменту навколишнього середовища. При розробці таких підходів щодо формування та розвитку єдиного європейського ринку ЄС намагається створити жорстку систему законодавства у сфері екології та здійснення належного контролю за його виконанням (Про міжнародні, 2023).

Систему стандартів в екологічній сфері закріплено насамперед в директивах ЄС. Так, директиви щодо основної політики ЄС направлені на формування стандартів з оцінки вартості та здійснення контролю за забрудненням навколишнього природного середовища в промисловості; визначення оцінки впливу відповідних державних та приватних проєктів на навколишнє природне середовище; встановлення меж контролю та надання й забезпечення належною інформацією та ін. Директиви щодо якості водних ресурсів містять такі стандарти у сфері захисту річок, морів та інших водойм; регулюють питання якості питної води для населення; контроль за викидами у водойми відходів різних небезпечних речовин; визначення критеріїв якості прісної води, що у свою чергу потребує проведення заходів з охорони навколишнього середовища з метою підтримання життєдіяльності риб та ін. (Lee, 2005).

Отже, директиви, регламенти, рішення, рекомендації та висновки належать до норм вторинного права ЄС (Микієвич, Андрусевич, & Будякова, 2004). Зокрема ст. 249 Договору про заснування Європейської Спільноти передбачено, що з метою виконання своїх

завдань та у відповідності до положень Договору, «Європейському Парламентові спільно з Радою, Раді та Комісії належить виробляти регламенти, видавати директиви, створювати рекомендації та надавати висновки» (Договір про заснування, 2005).

Погоджуємося із авторами, що директива – це нормативно-правовий акт ЄС, який визначає або декларує правила загального характеру, а також має обов'язкову юридичну силу і є обов'язковим документом для виконання на всій території ЄС. Використання директив визначено з метою гармонізації національного права відповідної країни, тобто для формування єдиних засад правового регулювання у відповідних сферах суспільного життя, зокрема і у сфері екології. Також ці документи визначають цілі та основні результати, які потребують реалізації (Микієвич, Андрусевич, & Будякова, 2004).

В зв'язку з цим ми можемо виокремити деякі директиви у сфері екології за відповідними напрямами.

Щодо свободи доступу до екологічної інформації чинна Директива Європарламенту та Ради 2003/4/ЄС від 28 січня 2003 р. щодо свободи доступу до інформації відносно стану навколишнього середовища, що замінює Директиву Ради 90/313/ЄС від 7 червня 1990 р. (Директива, 2003).

Директиви, які направлені на вирішення екологічних проблем, зокрема Директива 2001/42/ЄС від 27 червня 2001 р. про оцінку впливу на стан довкілля окремих проєктів та програм (Директива, 2001) та Директива Європейського Парламенту і Ради 2011/92/ЄС від 13 грудня 2011 р. про оцінювання впливу деяких публічних і приватних проєктів на довкілля (кодифікація) (Директива, 2011).

Слід зазначити, що Директиву 2003/35/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 травня 2003 р. про забезпечення участі громадськості у розробленні деяких планів та програм, що стосуються навколишнього природного середовища, та внесення змін і доповнень до Директив Ради 85/337/ЄЕС та 96/61/ЄС щодо участі громадськості та доступу до правосуддя відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 371-р імплементовано до законодавства України як і інші акти законодавства ЄС в екологічній сфері за відповідним переліком (Про схвалення, 2015).

В контексті нашого дослідження значну увагу слід звернути на питання конституційних засад охорони навколишнього природного середовища в окремих країнах ЄС.

Так, Основний закон Федеративної Республіки Німеччини визначає охорону

навколишнього природного середовища як головною турботою держав, зокрема у статті 20а передбачено, що держава несе відповідальність перед майбутніми поколіннями щодо захисту природи і тварин у межах конституційного ладу шляхом прийняття відповідного законодавства через здійснення діяльності органів виконавчої влади та забезпечення належної судової практики (Grundgesetz für die Bundesrepublik, 1949).

У Конституції Угорщини зазначено, що обов'язком держави і кожного громадянина є захист та збереження навколишнього середовища, а також його підтримка і збереження для майбутніх поколінь, зокрема визначається, що природні ресурси (орні землі, ліси та водні запаси), біорізноманіття (місцеві види рослин і тварин) становлять спільне надбання нації. Статтею XXI передбачено, що Угорщина визнає і втілює в життя право кожного на здорове довкілля. Особа, яка завдає шкоди довкіллю, зобов'язана відновити її або понести витрати на відновлення у порядку, передбаченому законом. Також Основний Закон забороняє ввозити на територію Угорщини забруднюючих відходів з метою утилізації (Constitution of Hungary, 2011).

У Конституції Польщі зазначено, що Республіка Польща забезпечує охорону природного середовища відповідно до принципів сталого розвитку. Зокрема стаття 74 визначає, що органи державної влади повинні проводити політику, що забезпечує екологічну безпеку нинішніх і майбутніх поколінь. До обов'язків органів державної влади входить охорона навколишнього середовища. В документі надано право кожному бути поінформованим про якість навколишнього середовища та його охорону. Органи державної влади підтримують діяльність громадян щодо охорони та поліпшення якості навколишнього середовища (Constitution of Poland, 1997).

Також, варто зазначити, що у Польщі значну увагу приділено охороні атмосферного повітря. Регулювання природоохоронної діяльності проводиться через зниження податкових ставок або надання пільгових державних субсидій промисловим підприємствам, які вживають активних заходів щодо переобладнання опалювальних систем або капітального будівництва з метою зниження шкідливого впливу диму і газу. Також в державі проводиться примусове відчуження землі або виселення мешканців з забруднених районів; заохочуються заходи щодо вдосконалення автомобільних двигунів для зменшення вихлопів в атмосферу шкідливих газів; також встановлено заборону на використання окремих видів палива в екологічно

небезпечних регіонах тощо (Домбровська, Коврегін, Помаза-Пономаренко, & Колєнов, 2017).

Державні інституції у Швеції повинні сприяти сталому розвитку, що призводить до покращення навколишнього середовища для теперішнього та майбутніх поколінь. Так, Конституція Швеції визначає повноваження Комітету з питань навколишнього середовища та сільського господарства у сфері охорони навколишнього природного середовища, зокрема Комітет готує такі питання щодо реалізації екологічної політики у сферах (Constitution of Sweden, 1974):

- сільського та лісового господарства, садівництва, мисливства та рибальства;
- метеорологічної діяльності;
- збереження природи;
- а також й інші питання охорони навколишнього природного середовища, які не належать до компетенції жодного іншого комітету.

У Конституції Австрії зазначено, що Федерація має законодавчі та виконавчі повноваження в питаннях охорони навколишнього природного середовища, зокрема: видобуток корисних копалин; лісове господарство, в тому числі лісопереробка; права на воду; контроль і збереження вод для безпечного відведення повеней або для судноплавства та перевезення плотами; регулювання торрентів; будівництво та утримання водних шляхів; регулювання та стандартизація електроустановок і установ, а також заходи безпеки в цій галузі; положення, що стосуються передачі електроенергії, якщо передача поширюється на дві або більше земель; питання, що стосуються парових та інших силових двигунів; геодезія (Constitution of Austria, 1920).

Законодавчі питання щодо оцінки впливу на навколишнє середовище для проектів, пов'язаних із цими питаннями, де передбачається матеріальний вплив на навколишнє середовище, а також у разі наявності необхідності у виданні єдиних нормативних актів, затвердження таких проектів входить до повноважень Федерації, а виконання цих питань закріплено за землями (Constitution of Austria, 1920).

Отже, можна визначити, що екологічна політика у країнах ЄС є ключовим із найголовніших напрямів діяльності ЄС.

Відповідно до Амстердамського договору 1997 р. екологічна політика в країнах ЄС реалізується на основі принципу сталого розвитку та в контексті створення внутрішнього ринку та зміцнення єдності та захисту навколишнього середовища (Treaty of Amsterdam, 1997).

Характерними особливостями природоохоронного законодавства країн ЄС визначено (Андрієнко, & Шако, 2017):

- орієнтація на стійкий розвиток, на який впливає система рішень і заходів, що мають використовувати органи державної влади (в т. ч. органи управління) при реалізації планів дій у сфері екології і від законодавчих приписів, визначених правовими нормами;

- застосування цілісного підходу щодо тісного взаємозв'язку між нормами у сфері охорони навколишнього середовища.

Міжнародні зобов'язання України в екологічній сфері передбачають можливості залучення широкого кола громадськості. Ці питання врегульовані в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС та у Протоколі про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Як залучати, 2018).

Висновки.

Встановлено, що з метою вирішення наявних екологічних проблем в Україні необхідно проводити активне міжнародне співробітництво при реалізації державної екологічної політики.

Визначено, що в країнах ЄС існують національний рівень правотворчості та

інституційний, на яких здійснюється правове регулювання актуальних питань у сфері екології. Так, у 1998 р. нормативно-правовими актами задекларовано включення питань охорони навколишнього природного середовища в усі напрями політики. В директивах ЄС закріплено систему стандартів в екологічній сфері.

Доведено, що застосування приписів директив ЄС проводиться з метою гармонізації та адаптації національного законодавства певної країни, зокрема України, для формування єдиних правових засад державного регулювання в екологічній сфері.

Виокремлено окремі директиви у сфері екології за такими напрямками як щодо свободи доступу до екологічної інформації; про оцінку впливу на стан довкілля; про забезпечення участі громадськості у виробленні національної політики навколишнього природного середовища.

Окреслено питання забезпечення конституційних положень у сфері охорони навколишнього природного середовища в окремих країнах ЄС, зокрема проаналізовано норми Конституцій Федеративної Республіки Німеччини, Австрії, Швеції, Угорщини та Польщі та визначено, що екологічна політика у країнах ЄС є ключовим напрямом діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Аналіз досвіду Європейського співробітництва щодо формування і втілення інституцій та інструментів екологічної політики.* (2012). Аналітична записка. Відновлено з [https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/analiz-dosvidu-evropeyskogo-spivrobotnictva-schodo-formuvannya-i](https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/analiz-dosvidu-evropeyskogo-spivrobotnictva-schodo-formuvannya-i-vtillennya-institutiy-ta-instrumentiv)
- Андрієнко, М. В., & Шако, В. С. (2017). Аналіз і адаптація кращих європейських практик щодо реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні. *Інвестиції: практика та досвід*, 19, 51-58.
- Грінченко, О. О., & Мірошніченко, О. П. (2015). Адаптація екологічного законодавства України в контексті вимог Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. *Проблеми міжнародних відносин*, 10-11, 53-67. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pmv_2015_10-11_6.
- Директива 2001/42/ЄС. (2001, Червень 27). *Про оцінку впливу на стан довкілля окремих проектів та програм.* Відновлено з https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=60064
- Директива Європарламенту та Ради 2003/4/ЄС. (2003, Січень 28). *Щодо свободи доступу до інформації відносно стану навколишнього середовища, що замінює Директиву Ради 90/313/ЄС.* Відновлено з https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=52753
- Директива Європейського Парламенту і Ради 2011/92/ЄС. (2011, Грудень 13). *Про оцінювання впливу деяких публічних і приватних проектів на довкілля (кодифікація).* Відновлено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_022-11#Text
- Договір про заснування Європейської Спільноти. Конституційні акти Європейського Союзу.* (2005). Частина I. К.: Видавництво "Юстініан". Відновлено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text
- Домбровська, С. М., Коврегін, В. В., Помаза-Пономаренко, А. Л., & Коленов, О. М. (2017). *Державне управління у сфері безпеки соціально-еколого-економічних систем.* (Монографія).
- Микієвич, М. М., Андрусевич, Н. І., & Будякова, Т. О. (2004). *Європейське право навколишнього середовища.* Навчальний посібник. Львів. Відновлено з https://epl.org.ua/images/pdf/people/EUROPEAN_UNION_ENVIRONMENTAL_LAW.pdf
- Політика ЄС у сфері охорони довкілля. (2002). *Мінюст.* Відновлено з https://minjust.gov.ua/m/str_2971
- Про міжнародні стандарти та системи екологічного менеджменту. (2023). *Офіс сталих рішень.* Відновлено з <https://ukraine-oss.com/pro-mizhnarodni-standarty-ta-systemy-ekologichnogo-menedzhmentu/>
- Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року. № 2697-VIII. (2019, Лютий 28). *Закон України.* Відновлено з <https://ips.ligazakon.net/document/T192697?an=7>
- Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. № 188/98-ВР. (1998, Березень 5). *Постанова Верховної Ради України.* Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-%D0%B2%D1%80#Text>

- Про схвалення розроблених Міністерством екології та природних ресурсів планів імплементації деяких актів законодавства ЄС. № 371-р. (2015, Квітень 15). *Розпорядження Кабінету Міністрів України*. Відновлено з <https://www.kmu.gov.ua/npras/248100281>
- Співробітництво між Україною та ЄС у сфері охорони навколишнього середовища, боротьби зі зміною клімату. (2021). *Охорона довкілля*. Відновлено з <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/ohorona-dovkillya>
- Як залучати громадськість до екологічної оцінки державних та місцевих програм і планів, роз'яснення від Мінприроди*. (2018). Відновлено з <https://ecolog-ua.com/news/yak-zaluchaty-gromadskist-do-ekologichnoyi-ocinky-derzhavnyh-ta-miscevyh-program-i-planiv>
- Constitution of Austria*. 1920. (reinst. 1945, rev. 2013). Retrieved from https://www.constituteproject.org/constitution/Austria_2013
- Constitution of Hungary*. 2011. (rev. 2013). Retrieved from https://www.constituteproject.org/constitution/Hungary_2013?lang=en
- Constitution of Poland*. 1997. (rev. 2009). Retrieved from https://www.constituteproject.org/constitution/Poland_2009
- Constitution of Sweden*. 1974. (rev. 2012). Retrieved from https://www.constituteproject.org/constitution/Sweden_2012
- Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. № BGBl. S. I.* (1949, Mai 23). Zuletzt geändert durch Artikel 1 des Gesetzes zur Änderung des Grundgesetzes Artikel 82). № BGBl. I S. 2478. (2022, Dezember 19). Retrieved from <https://www.bundestag.de/gg#>
- Lee, M. (2005). *EU environmental law: challenges, change and decision-making*. Oxford: Hart Publishing. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/32894796_EU_Environmental_Law_Challenges_Change_and_Decision-Making
- Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts. (1997). *Official Journal*, 340, 0001-0144. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:11997D/TXT>

REFERENCES

- About international standards and systems of environmental management. (2023). *Office of Sustainable Solutions*. Retrieved from <https://ukraine-oss.com/pro-mizhnarodni-standarty-ta-systemy-ekologichnogo-menedzhmentu/>
- About the Basic principles (strategy) of the state environmental policy of Ukraine for the period up to 2030. No. 2697-VIII. (2019, February 28). *Law of Ukraine*. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/T192697?an=7>
- About the main directions of the state policy of Ukraine in the field of environmental protection, use of natural resources and ensuring environmental safety. No. 188/98-VR. (1998, March 5). *Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-%D0%B2%D1%80#Text>
- Analysis of the experience of European cooperation regarding the formation and implementation of institutions and instruments of environmental policy*. (2012). Analytical note. Retrieved from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/analiz-dosvidu-evropeyskogo-spivrobitnictva-schodo-formuvannya-i>
- Andrienko, M. V., & Shako, V. S. (2017). Analysis and adaptation of the best European practices regarding the implementation of state environmental policy at the regional level. *Investments: practice and experience*, 19, 51-58.
- Constitution of Austria*. 1920. (reinst. 1945, rev. 2013). Retrieved from https://www.constituteproject.org/constitution/Austria_2013
- Constitution of Hungary*. 2011. (rev. 2013). Retrieved from https://www.constituteproject.org/constitution/Hungary_2013?lang=en
- Constitution of Poland*. 1997. (rev. 2009). Retrieved from https://www.constituteproject.org/constitution/Poland_2009
- Constitution of Sweden*. 1974. (rev. 2012). Retrieved from https://www.constituteproject.org/constitution/Sweden_2012
- Cooperation between Ukraine and the EU in the field of environmental protection, combating climate change*. (2021). Environment protection. Retrieved from <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/ohorona-dovkillya>
- Directive 2001/42/EC*. (2001, June 27). About environmental impact assessment of individual projects and programs. Retrieved from https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=60064
- Directive of the European Parliament and the Council 2011/92/EU*. (2011, December 13). About assessing the impact of some public and private projects on the environment (codification). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_022-11#Text
- Dombrovska, S. M., Kovregin, V. V., Pomaza-Ponomarenko, A. L., & Kol'enov, O. M. (2017). *State administration in the sphere of safety of social, ecological and economic systems*. (Monograph).
- EU policy in the field of environmental protection. (2002). *Ministry of Justice*. Retrieved from https://minjust.gov.ua/m/str_2971
- European Parliament and Council Directive 2003/4/EC*. (2003, January 28). Regarding freedom of access to information regarding the state of the environment, replacing Council Directive 90/313/EC. Retrieved from https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=52753

- Grinenko, O. O., & Miroshnychenko, O. P. (2015). Adaptation of environmental legislation of Ukraine in the context of the requirements of the Association Agreement between Ukraine and the EU. *Problems of international relations*, 10-11, 53-67. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pmv_2015_10-11_6.
- Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. № BGBl. S. 1.* (1949, Mai 23). Zuletzt geändert durch Artikel 1 des Gesetzes zur Änderung des Grundgesetzes Artikel 82). № BGBl. I S. 2478. (2022, Dezember 19). Retrieved from <https://www.bundestag.de/gg#>
- How to involve the public in the environmental assessment of state and local programs and plans, clarification from the Ministry of Natural Resources.* (2018). Retrieved from <https://ecolog-ua.com/news/yak-zaluchaty-gromadskisto-ekologichnoyi-ocinky-derzhavnyh-ta-miscevyh-program-i-planiv>
- Lee, M. (2005). *EU environmental law: challenges, change and decision-making*. Oxford: Hart Publishing. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/32894796_EU_Environmental_Law_Challenges_Change_and_Decision-Making
- Mykievich, M. M., Andrusevich, N. I., & Budyakova, T. O. (2004). *European environmental law*. Tutorial. Lviv. Retrieved from https://epl.org.ua/images/pdf/people/EUROPEAN_UNION_ENVIRONMENTAL_LAW.pdf
- On the approval of the plans for the implementation of some acts of EU legislation developed by the Ministry of Ecology and Natural Resources. No. 371 (2015, April 15). *Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/248100281>
- Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts. (1997). *Official Journal*, 340, 0001-0144. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:11997D/TXT>
- Treaty on the establishment of the European Community. Constitutional acts of the European Union.* (2005). Part I. K.: Justinian Publishing House, 512. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text